

picor (del leprós) en l'assaig de trad. dantesca d'AFeb-
rer, *Inf.* xxix, 167; «la pols de la terra ressecada
aixecada pel vent, feia *cuissor* als ulls», Coromines
(*Supèrbia*, § 6, original, si bé s'ortografia *coissor* en
la 1.ª ed., *A Recés*, p. 243); morfològicament només
pot explicar-se com COCTIONEM 'acció de coure', amb
el canvi (més sovint gràfic que fònic) de *cuiçó* en
cuiçor per influència de *dolor*, *ardor* (canvi semblant
en *pic(a)ó*=cast. *picazón*>*picor*), fenomen que afecta
sovint la grafia dels abstractes en -*ad*-ATIONEM, com
llauró, *tardó*, *geló*, etc.; *cuyssó* escrivia Lacav., i *coissó*
Belv. i Lab. 1839-88, i no fou fins a Bulbena que in-
troduí *cobissor*, grafia després imposada pels correc-
tors d'impremta i de català —impulsats com sempre
per l'única llengua forana que saben—, però fr. *cuis-*
son, oc. ant. *coisson*, i fins en cast. hi hagué *escozón*
(Oudin, 1616, al costat de *escozimient* i *escozor*).

Variants formatives equivalents de *coissor*: *pallarès*
la (e)scoençó (Espot, 1964); *Segrià coençor*; *coentura*;
eivissenc «*ciò*: *escozor*» (Pérez Cabrero, o sigui
coor: «quina *kuo* que em fa»); «la mateixa *escobissor*
de la ferida me portà a boca algunes paraules», MVay-
reda (*La Punyalada*); valdria més abolir resoltament
la dièresi en aquesta paraula, encara que no es gosés
suprimir-hi la -r, car en tot cas la pronúncia bisillaba
ja era la del S. xv, comprovada pel vers en JRoig;
coïtja o *couitja* mall., per encreuament amb *prui(t)ja*.

Cuitor 'que es cou fàcilment' [1575, OPou: «llegums
qui couhen prest o *cuytors*: legumina coctiva;
llegums qui no volen coure -->», *ThPu.*, 326], segura-
ment prové d'un derivat ll. COCTORIUS, com admet
Moll (BDLC XIII, 1924, 352, i *AlcM*) (que solament
es documenta substantivat, *coctorium* com a nom d'un
atuell de coure — tardanament en el *Dioscòrides Lom-*
bardus, i en prolongaments balcànics, Jokl, *Balkan-*
Archiv iv, 195-6).

Amb aquest sentit sovint alterat en *cuitós* per in-
fluència de mots semblants i sobretot per confusió
amb *cuitós* 'que obra de pressa' (deriv. de CUITAR,
freqüent des de Llull i Jaume I fins a Ausiàs);² des
de 1617 («faves --- posar-las en remull --- perquè lo
fruyt sia *cuytós*», MiqAgustí; «els sigrons de ruïn ca-
litat o pòc *cuytosos*», MGadea, *T. del Xè* II, 132);
però després s'aplica a l'aigua que cou fàcilment, o
bona per a cuinar [1603, StaCoQ] i a les terres abun-
doses en matèria fertilitzant [mall. 1747], accs. totes
dues copiosament representades en la toponímia mal-
lorquina que recordo, i sobreenteses totes dues alho-
ra pel que em deien a Sencelles (1964);³ parlant de
l'aigua s'ha dit també en comarques del Princ., par-
ticularment en el Penedès, car en efecte el carrer de
St. Pere de Riudebitlles avui pron. corruptament *Cor-*
rent-cuitó, era més antigament *Torrent-cuitor*, com
m'informa l'amable especialista de la toponímia local,
Cristòfol Cardús.

Cuítivol, *cuiter*, *cuitorenc*, *cuítova* (*coitova* a Mas-
salcoreig, diccionari *AlcM*) [modificació fonètica de
cuito(s)a]; d'aquest, encreuat amb *cuítivol*, a Casta-
lla +*cuítòvol* 'que es cou bé i aviat': *cigrons cuito-*
vols (Enric Valor, c. 1950), que suposo accentuat en

la penúltima.

Bescuit [1271], antigament més que el sign. avui
predominant 'pastís, fet amb flor de farina, ous i su-
cre' [*abescuyt de ous*: panis crocatus», *DTO*. 1660,
«el *mòlle d um beskuít*», val., Càrcer, 1962], es tro-
ba el de 'galeta de galera, de vaixell' o de munició,
que potser és ja el que hem d'entendre en la tarifa
de Bna., a. 1271 («quintar de farina o de *bescuyt*»,
EntreDL I, 155ss., § 109), anomenat ja *vizcocho* en
cast. del tercer quart S. XIII,⁴ i *pa bescuyt* o simple-
ment *bescuyt* en el *Libre dels Mariners* (c. al S. xv,
cita de Careta, *Barbr.*), «panis nauticus, biscoctum,
maza», OPou (*ThPu.*, 72): del ll. bis cōcrus 'cuit dos
cops', abreujament de *panis bis coctus*, expressió
completa que veiem encara en català en el *Ll. dels*
Mariners i en OPou: «lo pa es cuyt --- es cru --- o
socarrat ---; *pa bescuyt*: bis coctum, buccellatum»
(*ThPu.*, 219).

Recoure. *Recuit* 'mató' [1575: «*recuyt* o broçat:
recoctum, serum coctum; casillos o formatges ---»,
OPou, *ThPu.*, 198], segueix essent la denominació
preferida a tot el Gironès (1910 ---) i B. Empordà
(Llofriu, *BDLC* x, 366), eiv. «*recuita*, cuajada», PzCa-
brero.

Preçoç [1868, *SLitCosta*], pres del ll. *praecox*, -*ōcis*,
id. ('coure's' > 'madurar'), llatínisme que deguérem
imitar, com els francesos [1680] i els castellans [c.
1630], de l'italià, on ja el posà en circulació el Tasso
(mj. S. XVI) (Migliorini, *Cos' è un Vocab.*, p. 86);
precocitat [id.].

Coc, 'cuiner' [S. XIII, *VidesR*, gloss.] del ll. cōquus
id.; Eiximenis (*Terç*, *NCl*. vi, 45), OPou («coquus,
coquinator, archimagirus», *ThPu.*), i ho usava encara
(no sé si per tradició nobiliària o per afectació d'ar-
caisme)⁵ el B. de Maldà: «el nou *coc* que ha vingut
per esta temporada, havent exonerat de l'empleu cui-
ner que tenia --- al F. Calderoni», «lo dinar --- ha si-
gut bo, com que és obra quotidiana, en la torre, d'un
coc» (*Coll. B. V.*, 73, 125, també 84); recordem els
diversos *Art de Coc* ('art de cuinar'), que produí la
nostra vida social en els Ss. XIV-XVI i que serviren de
model i d'original traduït en diverses llengües foras-
teres; *sobrecoc* 'cap dels cuiners', 'chef' [fi S. XIV]:
el poeta mallorquí En Pacs: «Pax --- cuyo nombre no
hemos podido averiguar, consta en el Arch. gral. de
este reino que era alguacil del rey D. Pedro IV, pero
según él escribe lo fue del Rey D. Juan, y al padre
de éste, D. Pedro, le sirvió de *Sobre coch*», JqMBo-
ver, *BiEscrBal*. II, 81. *Coquessa* 'cuinera [1803, Belv.;
però Lab. 1839 «antiquat»]: «una *coquessa*, jove fres-
cassa, per fer lo dinar dels nuvis, amb una altra dona
més vella per ajudanta de cuina», B. de Maldà (*Coll.*
B. V., 131); «anavan sortint a la taula tots los plats
més famosos entre las *coquesas* de festas majors» (i
un altre passatge abans, on imprimiren bé *coquessa*),
Feliu i Codina (a. 1875, *La Dida*, cap. 46, p. 217).
Veg. *CUINA*.

Couedor. *Couella*. *Cuita* 'coccí'. *Cuïtesa*. *Cuïtura*.
CULTISMES: *Coccí* [c. 1500, Cauliac], ll. *coctio*,
-onis; *concoccí*; *decoure*, *decocció*, popularitzat en